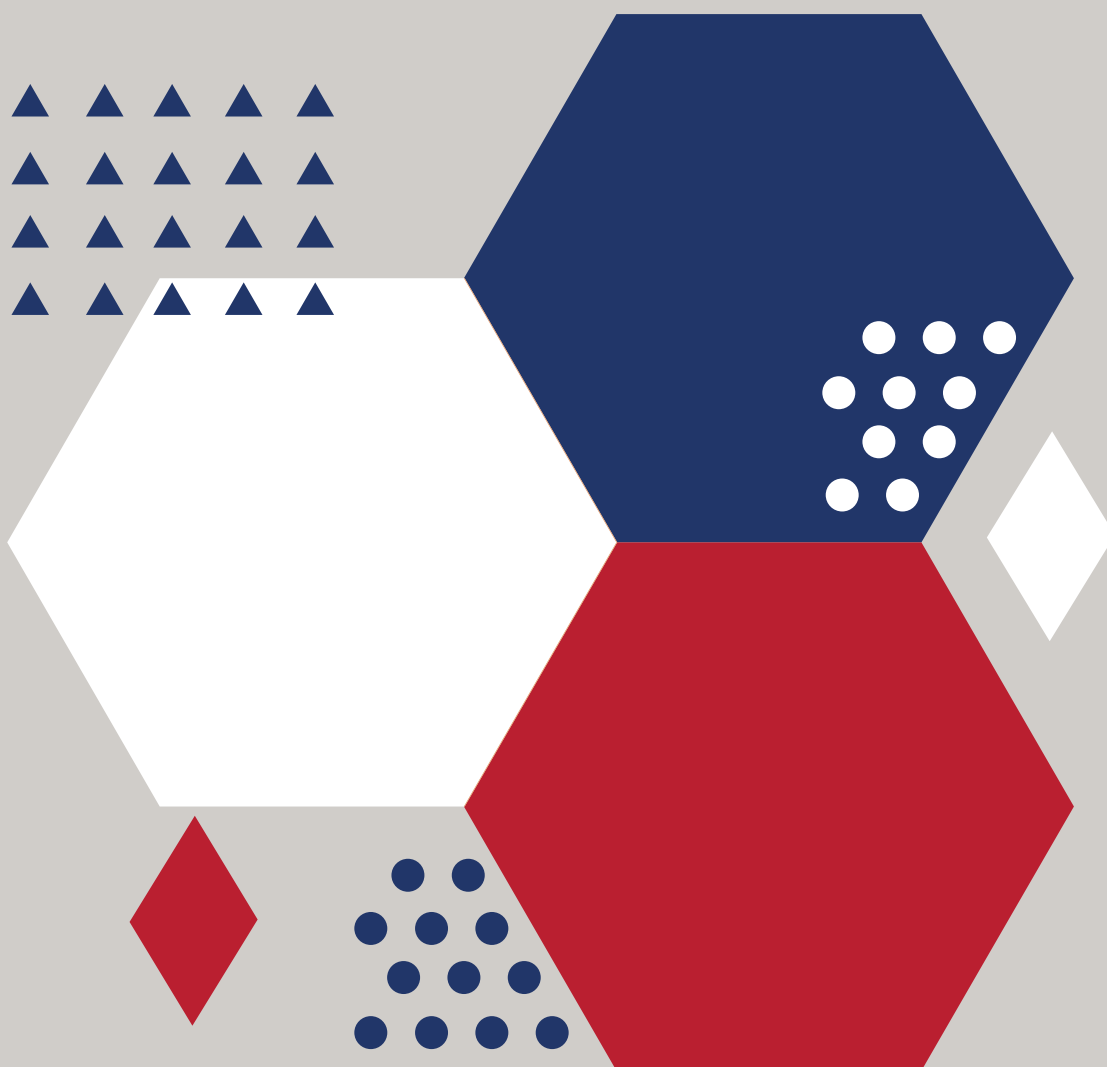

USAID

NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

Praćenje rada Tela za razmatranje nabavki: Šestomesečni pregled i preporuke (januar - jun 2023)

Praćenje rada Tela za
razmatranje nabavki:
Šestomesečni pregled i preporuke
(januar - jun 2023)

Aktivnost USAID-a za Integritet opština na Kosovu

ODRICANJE OD ODGOVORNOSTI: Stavovi autora izneti u ovom izveštaju ne odražavaju nužno stavove Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID) ili vlade Sjedinjenih Država.

Spisak skraćenica

- AHV** → Agencija za hranu i veterinu
- D+** → Demokratija Plus
- N** → Naručilac
- IT** → Informaciona tehnologija
- KPSK** → Kazneno-popravna služba Kosova
- MUP** → Ministarstvo unutrašnjih poslova
- NKRM** → Nezavisna komisija za rudnike i minerale
- PS** → Privredni subjekat
- PUK** → Poreska uprava Kosova
- TRN** → Telo za razmatranje nabavki
- UKBSK** → Univerzitetska kliničko-bolnička služba Kosova
- ZJN** → Zakon o javnim nabavkama

Sadržaj

Spisak skraćenica	4
Pregled izveštaja	6
Uvod	8
1. Broj i priroda odluka TRN-a u prvih šest meseci 2023. godine.....	9
2. Trajanje procesa odlučivanja i posledice po javne nabavke	11
3. Doslednost u odlučivanju	12
4. Zakašnjenja u odlučivanju i oduzimanje naknade na ime izjavljene žalbe.....	13
5. Transparentnost.....	15
6. Angažovanje stručnjaka, greške i neadekvatno postupanje u predmetima	17
Zaključak	20
Preporuke	22

Pregled izveštaja

Ovaj izveštaj o praćenju, koji je priredila Demokratija Plus (D+), a koji je naručen kao deo Aktivnost USAID-a za Integritet opština na Kosovu, daje ocenu rada Tela za razmatranje nabavki (TRN), administrativnog tela koje presuđuje po žalbama, i počiva na posmatranju koje su posmatrači obavili duž šestomesečnog perioda, od januara do juna 2023. godine. Posmatrači su obavili posmatranje odluka i praksi TRN-a, u nameri da procene nepristrasnost ovog mehanizma prilikom postupanja po žalbama koje su izjavile različite stranke. Ovaj izveštaj naglašava različite izazove zabeležene u radu TRN-a u proteklih šest meseci, kao što su nedoslednost u odlučivanju, greške stručnjaka, zakašnjenja u odlučivanju i nedovoljna transparentnost.

Tokom celog perioda praćenja, TRN nije koristio metodologiju pozivanja na prethodne odluke prilikom rešavanja novih žalbi. Usvajanje ovakve metodologije bi ubrzalo proces odlučivanja i umanjilo bi verovatnoću grešaka, u postupanju po žalbama.

Od aprila 2021. do juna 2022. TRN je funkcionisao bez odbora. Bez ovog mehanizma odlučivanja, TRN nije mogao da rešava sporove. Posledično, naručioci su bili primorani da zaustave kapitalne projekte koji su bili u fazi razmatranja. Takođe, u ovom periodu se nagomilalo više od 700 nerešenih žalbi koje su dostigle vrednost od preko 500 miliona evra, u vezi sa sporovima u javnim nabavkama.

Juna 2022. godine, Skupština Republike Kosovo je imenovala pet (5) novih članova u odbor TRN-a. Međutim, šest meseci kasnije, jedan član odbora je podneo ostavku na ovu funkciju učinivši da odbor broji samo četiri (4) člana. Ovo je ugrozilo efikasnost odbora, imajući u vidu da su preostali članovi morali da upravljaju većim obimom posla. Izazov je dodatno ojačan prenosom 146 nerešenih žalbi iz 2022. u prvu polovinu 2023. godine. Dalje, u prvoj polovini 2023. godine došlo je do porasta u broju žalbi, kojih je ukupno bilo 445. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ovo predstavlja porast od 203 žalbe. Kapacitet TRN-a da upravlja ovim rastom bio je ograničen, posebno ostavkom jednog člana odbora.

Usled smanjenja broja članova odbora i nagomilavanja velikog broja nerešenih žalbi iz 2022. godine, TRN je često propustio da ispoštuje zakonski rok za donošenje odluka po žalbama privrednih subjekata (PS) u periodu januar - jun 2023. godine. Prema Zakonu o javnim nabavkama, zakonski rok za donošenje odluke je 34 dana, ali se u posebnim slučajevima može produžiti za dodatnih 20 dana.

Komisija za razmatranje TRN-a se suočava sa izazovima kontinuiranim oslanjanjem na znanje stručnjaka. Iako se mogu konsultovati sa stručnjacima posebno u predmetima nabavke tehničke prirode, oni nužno ne uvršćuju uvek ovaj savet u svoje odluke. Ponekad se u potpunosti oslanjaju na preporuke stručnjaka, ali ih u drugim slučajevima ignorišu. Ova nedoslednost zapravo ukazuje na ključnu oblast koja iziskuje dalja poboljšanja. Podaci za poslednjih šest meseci potvrđuju da su ova pitanja, zabeležena u prvoj polovini 2023. godine, predstavljala konstantan izazov koji je pratio ovu instituciju.

U predmetima tehničke prirode, posebno na polju informacione tehnologije (IT) i medicinskih uređaja, odboru TRN-a često nedostaje stručnost. Posledično, mnoge njihove odluke se oslanjaju samo na preporuke stručnjaka, koje ponekad zanemaruju ili nejasno uspevaju da odgovore na navode stranaka. Ova podrška je, u kombinaciji sa nedostatkom specijalizovanih stručnjaka i zloupotrebom žalbenih navoda, uticala na pad poverenja u instituciju.

Tokom perioda razmatranja, posmatrači su primetili značajno smanjenje dosadašnje prakse TRN-a delimičnog usvajanja žalbi. Pre ove promene, delimično usvajanje je omogućilo TRN-u da privrednim subjektima (PS) u potpunosti vrati naknadu za izjavljivanje žalbe čak i ako je odluka doneta u korist naručioca (N). Ova praksa je često navodila PS-e da nepromišljeno izjave svoje žalbe, znajući da neće pretrpeti finansijske posledice. Manji broj ovakvog usvajanja žalbi zapravo ukazuje da TRN zauzima uravnoteženiji pristup, koji može obeshrabriti neozbiljne žalbe.

Uzimajući u obzir prethodne izveštaje organizacija građanskog društva, posmatrači su u ovom slučaju izveštavali i o pitanju transparentnosti TRN-a. Isti nije objavio međuvremene ili godišnje izveštaje na svojoj internet stranici, ne emituju se sve rasprave onlajn, neke žalbe privrednih subjekata se ne postavljaju a odluke se dele u skeniranim formatima koji su vrlo teški za očitavanje. U nastavku slede neki od glavnih nalaza iz ovog izveštaja.

Uvod

Telo za razmatranje nabavki (TRN) je nezavisno administrativno telo koje je odgovorno za rešavanje žalbi na javne nabavke kompanija iz privatnog sektora poznatih kao (privredni subjekti) koji su podneli svoje ponude, kao odgovor na tendere za nabavku. Kada privredni subjekat podnese žalbu u pisanoj formi na odluku koju je doneo naručilac, TRN ima mandat da ispita žalbene navode. Proces razmatranja se obavlja u zakonom propisanim rokovima kako bi se obezbedilo blagovremeno rešavanje. Po završetku razmatranja, TRN donosi pismenu odluku koja se odnosi na specifičnu žalbu (navodi stranke) i povezane aktivnosti nabavke.

Postoji nekoliko radnji koje TRN može preduzeti:

Razmatranje žalbi:	TRN ocenjuje i donosi odluke o žalbama koje su izjavile stranke uključene u svaku aktivnost nabavke.
Izricanje kazni:	TRN je nadležan da izriče i sprovodi kazne/sankcije (ili preduzima druge kaznene mere) za kršenje ili nedolično ponašanje u nabavci.
Procesuiranje nepotpunih žalbi:	TRN razmatra i rešava žalbe koje su odbijene ili one koje su nepotpune.
Upravljanje crnom listom:	TRN odlučuje o tome koje subjekte treba dodati ili skinuti sa crne liste, na osnovu neusaglašenosti ili drugih pitanja.
Izricanje novčanih kazni:	TRN izriče novčane kazne na osnovu specifičnosti situacije nabavke.

Odluke TRN-a su obavezujuće za sve naručioce koji učestvuju u postupcima nabavke. To uključuje: ministarstva, opštine, javna preduzeća i sve druge institucije koje sprovode postupke nabavki. Nakon što TRN donese svoju odluku, ugovorne strane je odmah moraju ispoštovati/prihvatiti. Ako stranka nije zadovoljna odlukom TRN-a, može se obratiti sudu sa zahtevom za ponovno razmatranje. Međutim, važno je razumeti da razmatranje na sudu ne odlaže izvršenje odluka TRN-a. Takođe, nezadovoljne stranke polažu pravo da traže naknadu štete ili izgubljene dobiti u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (ZJN), član 119¹. Shodno Zakonu o javnim nabavkama na Kosovu² i Zakonu o javno-privatnom partnerstvu (član 46)³, TRN je nadležan da postupa po žalbama, u skladu sa ovim zakonima.

1 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 119 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023.)

2 Službeni list Republike Kosovo Zakon o javnim nabavkama na Kosovu (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023.)

3 Službeni list Republike Kosovo Zakon o javno-privatnom partnerstvu, član 46 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2784>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023.)

1. Broj i priroda odluka TRN-a u prvih šest meseci 2023. godine

Broj i priroda odluka TRN-a u prvih šest meseci 2023. godine

D+ je u periodu od 1. januara - 30. juna 2023. godine pratio donošenje odluka TRN-a. U ovom periodu su donete 272 odluke, dok su 173 i dalje u procesu. Tokom ovog perioda, TRN je održao ukupno 66 rasprava sa stranama uključenim u žalbeni postupak.

272

donete odluke TRN-a

173

žalbe i dalje u procesu

TRN je održao

66

rasprava

Ako klasifikujemo sve odluke donete tokom izveštajnog perioda, može se zaključiti da je TRN doneo:

125

odluka u korist PS-a koji su izjavili žalbu

144

odluke protiv PS-a koji su izjavili žalbu

u 51

slučaju, odluke TRN-a su odstupale od preporuka stručnjaka

125 odluka u korist privrednih subjekata koji su izjavili žalbu (osnovane žalbe); 144 odluke protiv privrednih subjekata koji su izjavili žalbu. U 51 slučaju odluke TRN-a su odstupale od preporuka stručnjaka. Ovaj trend je zabrinjavajući i pokazuje da se saveti stručnjaka mogu zanemariti. To takođe može smanjiti poverenje u donošenje odluka TRN-a i pokrenuti pitanja o efikasnosti i transparentnosti resursa.

Kada je reč o klasifikaciji pristiglih žalbi, imamo:

54

žalbe u vezi sa obaveštenjem o ugovoru

95

žalbi protiv obaveštenja o otkazivanju aktivnosti nabavke

280

žalbi odnosilo se na obaveštenja o dodeli ugovora;

5

žalbi se odnosilo na kvalifikovanje privrednih subjekata.

2. Trajanje procesa odlučivanja i posledice po javne nabavke

Za razliku od postupanja po žalbi na sudu, gde žalba privrednog subjekta ne obustavlja izvršenje odluke, u slučaju da privredni subjekat izjavi svoju žalbu TRN-u, sve aktivnosti nabavke se obustavljaju⁴ sve dok TRN ne donese konačnu odluku. Iz tog razloga se često dešava da mnoge važne aktivnosti u javnim nabavkama ostanu blokirane do odluke TRN-a.

Zakašnjenja koja nastupe izjavljivanjem žalbi mogu dovesti do značajnih kašnjenja u kapitalnim investicijama, utičući na projekte značajne vrednosti mesecima. Tenderi koji imaju sezonski uticaj, kao što su letnje i zimsko održavanje puteva, posebno su u opasnosti od negativnog uticaja na građane. Obustavljanje ovih aktivnosti nabavke moglo bi imati negativne posledice na javne usluge i infrastrukturu, dodatno naglašavajući hitnost odgovora i blagovremenog i efikasnog rešavanja žalbe.

Na primer, TRN je bio odgovoran za kašnjenje do 90 dana u objavljivanju odluke u vezi sa tenderom za „Letnje i zimsko održavanje nacionalnih i regionalnih puteva na Kosovu za 2022, 2023, 2024. i 2025. godinu“. Ministarstvo infrastrukture je objavilo obaveštenje o ugovoru za ovu aktivnost nabavke⁵ koja je podeljena na nekoliko „lotova“⁶ dana 11.04.2022. Međutim, usled uzastopnih žalbi PS-a, objavljivanje obaveštenja o potpisivanju ugovora je odloženo neko vreme, i izdato je skoro godinu dana kasnije, tačnije 4. aprila 2023⁷. Odugovlačenje tendera usled izjavljenih žalbi imalo je značajan uticaj na procese nabavki, rezultirajući velikim zakašnjenjima i prekidima suštinskih aktivnosti održavanja puteva, planiranim za ove godine. 30. decembra 2022. godine, grupa privrednih subjekata, Kosova Asphalt, AAB Construction, N.N.P.Ndërtimi, Urban O.P, Adnan Bislimi B.I i Premium-ks Sh.P.K, je izjavila žalbu TRN-u lot 3. TRN je doneo rešenje u njihovu korist tek 30. marta 2023. Ova zakašnjenja, posebno u aktivnostima nabavki sezonskog karaktera, nanose materijalnu štetu kako uključenim privrednim subjektima, tako i blagostanju građana. Takva kašnjenja mogu poremetiti planirane poslovne operacije i investicije, utičući kako na PS-e tako i na javnost. Neposredno rešavanje žalbi je od suštinskog značaja za nesmetano izvođenje projekata i izbegavanje finansijskih poteškoća i prekida za sve zainteresovane strane.

⁴ Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 112 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

⁵ Aktivnost nabavke pod brojem: 205-22-3039-2-1-1 (https://e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=1812209), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

⁶ U javnim nabavkama, partije predstavljaju način da se jedna aktivnost nabavke podeli na manje delove, kojima je lakše upravljati. Podelom ugovora na partije, javni organ može ugovor učiniti pristupačnijim malim i srednjim preduzećima (MSP), koja nužno nemaju resurse da podnesu svoje ponude za veće ugovore. Ovo istovremeno dozvoljava javnom organu da bolje upravlja i raspoređuje svoje resurse

⁷ Obaveštenje o ugovoru i potpisivanju ugovora (<https://e-prokurimi.rks-gov.net/HOME/ClanakItemNew.aspx?id=327>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

3. Doslednost u odlučivanju

Tokom praćenja obavljenog u prvih šest meseci 2023. godine, D+ je identifikovao značajan broj slučajeva u kojima su privredni subjekti izneli slične navode, zasnovane na pravnom okviru. Uprkos ovim sličnostima, odluke TRN-a su se u nekim slučajevima razlikovale jedna od druge, što ukazuje na potrebu za poboljšanjima, kako bi se osigurala veća doslednost u njihovim procesima odlučivanja. Na primer, Zakon o javnim nabavkama (član 99) zabranjuje privrednim subjektima koji se nalaze na crnoj listi da učestvuju u aktivnostima javne nabavke u periodu do jedne (1) godine⁸. Međutim, nejasno je da li se ova zabrana odnosi isključivo na aktivnosti nabavke objavljene nakon odluke o diskvalifikaciji, ili se takođe odnosi na aktivnosti nabavke koje su pokrenute pre stavljanja operatera na crnu listu.

Takođe, D+ je primetio da su odluke koje je doneo TRN o razlozima za diskvalifikaciju PS-a nedosledne i povremeno prevazilaze zakonom propisanu osnovu. Na primer, u predmetu Univerzitetske kliničko-bolničke službe Kosova (UKBSK) protiv Matkos Pharm (br. 274/22)⁹, TRN je odbio zahtev naručioca, sa obrazloženjem da nesprovođenje ugovora od strane privrednog subjekta ne predstavlja osnov za diskvalifikaciju. Iznenadjuće, mesec dana kasnije, u predmetu NPB protiv Bajram Ha. Gashi B.I (br. 409/22)¹⁰, TRN je doneo odluku da diskvalifikuje privrednog subjekta na tri (3) meseca, sa obrazloženjem da ovaj privredni subjekat nije sproveo ugovor koji mu je naručilac dodelio.

Iako ZJN dozvoljava diskvalifikaciju PS-a na period do jedne godine, on ne uspeva da napravi jasnu klasifikaciju povreda i njima odgovarajućih perioda diskvalifikacije. Ovaj nedostatak jasnoće doprinosi nedoslednosti u odlukama TRN-a i iziskuje veliku pažnju, kako bi se obezbedila pravična i jednoobrazna primena mera diskvalifikacije.

Tokom 2022. godine, TRN je doneo 16 odluka kojima je odobrio uvrščivanje subjekata na crnu listu, na osnovu kojih su PS-i bili diskvalifikovani od učešća u aktivnostima javnih nabavki. U proseku su ove diskvalifikacije trajale 5.3 meseca. Međutim, duž te godine, nijednom privrednom subjektu nije izrečena maksimalna kazna, odnosno diskvalifikacija na period od jedne (1) godine.

Bez obzira na diskvalifikacije, odluke TRN-a su nedosledne, a što se tiče trajanja diskvalifikacije za slične prekršaje, donošene su različite odluke za prekršaje iste prirode. Na primer, u predmetu Opština Đakovica protiv Ero Project (br. 386/22)¹¹, zbog nedostavljanja dokumentacije Poreske uprave Kosova (PUK) i suda, TRN je diskvalifikovao privrednog subjekta na šest (6) meseci od učešća u aktivnostima javne nabavke. U međuvremenu, u drugom predmetu u koji su uključeni Nezavisna komisija za rudnike i minerale i Mediatech & Print Sh.P.K.¹², (br. 885/21)¹³, TRN je diskvalifikovao privrednog subjekta iz istog razloga, međutim na samo tri (3) meseca.

Nedosledna primena perioda diskvalifikacije izaziva zabrinutost u pogledu pravičnosti i transparentnosti odluka TRN-a, naglašavajući potrebu za ponovnim razmatranjem, kako bi se obezbedile iste i jednoobrazne odluke.

8 Pravilnik o radu Tela za razmatranje nabavki, član 32- Diskvalifikacija privrednih subjekata, tačke 1 i 2 (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?Id=0d49ce49-afc2-eb11-b59b-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

9 Crna lista -Aktivnost nabavke: Nabavka medicinskih materijala sa esencijalne liste (<https://OShPrks-gov.net/sq/Reports/ComplaintByBlackList>) (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

10 Crna lista - AN: Renoviranje ONSŠ „Iliria“ (<https://OShPrks-gov.net/sq/Reports/ComplaintByBlackList>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

11 Crna lista, AN: Izgradnja deponija u školama (<https://OShPrks-gov.net/sq/Reports/ComplaintByBlackList>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

12 NKRM znači Nezavisna komisija za rudnike i minerale

13 Crna lista, AN: Nabavka potrošnog kancelarijskog materijala (<https://OShPrks-gov.net/sq/Reports/ComplaintByBlackList>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

4. Zakašnjenja u odlučivanju

Po prijemu žalbe privrednog subjekta, TRN je u obavezi da odluku objavi na internet stranici¹⁴ u roku od 34 dana. Prema Zakonu o javnim nabavkama¹⁵, stručnjak za razmatranje ima rok od 10 dana da razmotri žalbu, naručilac i privredni subjekat imaju četiri dana da odgovore na obavljenju ekspertizu. Nakon toga, TRN ima rok od 15 dana da donese odluku, a u narednih pet dana mora istu da objavi odluku, što su ukupno 34 dana. U određenim slučajevima kada TRN smatra da je predmet složen, isti je ovlašćen da odloži rok za donošenje odluke na najviše 20 dana. U ovim slučajevima, TRN mora priložiti obrazloženje i izjavu u prilog produžetku.

Tokom perioda praćenja, TRN je doneo ukupno 272 odluke po žalbama izjavljenim u 2023. godini. Sem toga, procesuirali su 146 prenesenih predmeta, što predstavlja ukupno 418 odluka objavljenih od 1. januara do 30. juna 2023. godine. Nažalost, pitanje prekoračenja zakonskog roka za razmatranje predmeta nastavilo se i tokom ovog izveštajnog perioda. Od 272 objavljenih predmeta, samo 82 žalbe su rešene u zakonom propisanom roku od 34 dana. Jedan primer koji govori u prilog zakašnjenjima u rešavanju predmeta je predmet „PS Pharma Leader LLC“ protiv Ministarstva zdravlja, koji se odnosio na aktivnost nabavke „Hitna nabavka analognog insulina sa esencijalne liste“, (predmet 57/ 23). Iako je žalba izjavljena 31. 01. 2023. godine, rešenje TRN-a je objavljeno tek 30. 06. 2023. godine, odnosno 150 dana od podnošenja žalbe.

418

odluka TRN-a doneto u periodu od januara - juna 2023.

Samo

82

odluke donete u zakonom propisanom roku

Oduzimanje naknade na ime izjavljivanja žalbe

Svaki privredni subjekat koji želi da ospori odluku naručioca dužan je da plati naknadu za izjavljenu žalbu koja košta u rasponu od 100 do 5000 evra. Prema Pravilniku TRN-a, kada su žalbeni navodi u žalbi neosnovani, mora se oduzeti naknada za izjavljivanje žalbe.

Tokom perioda praćenja koje je obavio D+, naknada za izjavljivanje žalbe je oduzeta privrednim subjektima (PS) u 97 slučajeva, u ukupnom iznosu od 209,948.33 evra. Iznos naknade se ne oduzima u slučajevima kada se žalba u potpunosti ili delimično usvoji. U prvom polугоду 2023. godine, TRN je u značajnoj meri uklonio praksu delimičnog usvajanja žalbe, koja je omogućila neoduzimanje iznosa naknade privrednim subjektima koji su izjavili žalbu. Međutim, tokom perioda praćenja je nađen jedan slučaj u kojem je TRN stvorio zabunu u trenutku kada je vratio naknadu privrednom subjektu koji je izjavio žalbu.

¹⁴ Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, članovi 114, 115, 116 (https://gzk.rks-gov.net/ActDocument_Detail.aspx?ActID=2772), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

¹⁵ Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, članovi 115, 116 (https://gzk.rks-gov.net/ActDocument_Detail.aspx?ActID=2772), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

U vezi sa žalbenim navodima „INFINITT“ Sh.P.K. protiv KRU Hidroregjioni Jugor SH.A. predmet 234/23, TRN je angažovao stručnjaka za razmatranje, da razmotri navode žalioaca.

Nakon što je stručnjak podneo svoj izveštaj i nakon što su se naručilac i PS koji je izjavio žalbu usaglasili sa izveštajem, TRN je postupak razmatranja smatrao okončanim. TRN je, u ovom slučaju, smatrao da se postupak razmatranja mora završiti u toj fazi pod pretpostavkom da je subjekat koji je podneo žalbu odustao od iste, ne oduzimajući naknadu za izjavljivanje žalbe¹⁶. Međutim, prema Pravilniku TRN-a, ako podnosilac žalbe povuče svoju žalbu nakon imenovanja stručnjaka i prihvatanja nalaza o ekspertizi, oduzima se naknada na ime troškova postupka¹⁷. U ovom slučaju TRN se bespotrebno poziva na izraz „odustao od žalbe”, iako je za uprkos jasnim dokazima da su uključene stranke postigle sporazum.

¹⁶ Broj odluke 234/23 (<https://oshp.rks.gov.net/sq/ProcurementActivities/Download/1875a8e6-92fb-ed11-b5b8-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

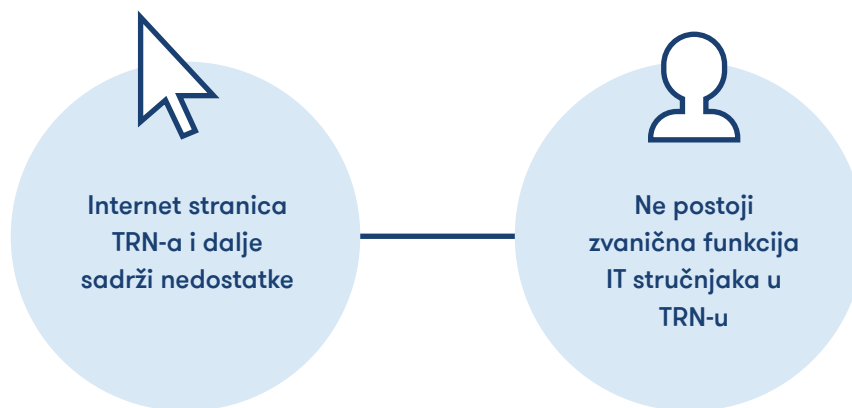
¹⁷ Pravilnik Tela za razmatranje nabavki, član 28, tačka 1 (<https://oshp.rks.gov.net/sq/Documents/Download?id=0d49ce49-afc2-eb11-b59b-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

5. Transparentnost

Zvanična internet stranica TRN-a¹⁸ koja je puštena u funkciju krajem 2019. godine, i danas se pominje kao alatka koja je u velikoj meri povećala transparentnost unutar ove institucije.

Već skoro četiri godine, TRN konstantno objavljuje potpune žalbe, izveštaje stručnjaka za razmatranje i odluke komisija za razmatranje TRN-a. Ovaj pristup je značajno poboljšao mogućnost pronalazjenja predmeta korišćenjem različitih filtera, dajući korisnicima mogućnost pretraživanja po broju odluke, broju nabavke ili čak po nazivu tendera. Takođe, na zvaničnom sajtu se nalaze i odluke u vezi sa subjektima koji su uvršteni na crnu listu¹⁹, nudeći tim putem mogućnost uporedbe relevantnih informacija.

Iako je ovaj sajt povećao nivo transparentnosti, i dalje ima nedostataka. Razlog za to je činjenica da TRN već skoro dve godine nije angažovao IT službenika, ostavljajući tehnološku prazninu, kao što je nedostatak žalbi koje su izjavili privredni subjekti. Konkretno, žalbe pod brojevima protokola 702/22, 726/22 i 676/22 nisu postavljene na internet stranici. Bez ovih dokumenata nemoguće je pristupiti žalbama stranaka, što uzrokuje nedostatak važnih informacija, na koji treba odgovoriti.

Za predmet 676/22, internet stranica omogućava pristup samo mišljenju stručnjaka i obrazloženju odluke TRN-a. Ovaj organ je ocenio kao neosnovanu žalbu subjekta InterLab Sh.P.K. za nabavku medicinskih aparata i opreme. Vrednost ovog ugovora procenjena je na 76,000.00 evra.

Takođe, ono što je praksa već nekoliko godina je činjenica da se odluke u velikom broju slučajeva objavljuju u formatu skeniranog dokumenta, što onemogućava pretragu teksta i kompjutersko očitavanje dokumenta. Na primer, u jednom predmetu, na zvaničnoj internet stranici TRN-a, predmet broj 618/22 figurira da je u postupku već 238 dana. Stvar je postala još problematičnija kada se otkrilo da predmet, čiju je klasifikaciju obavio sam sistem, pripada „Centru za mentalno zdravlje i Domu za integraciju u zajednici – Mitrovica“ za aktivnost nabavke: 71206-22-9986-5-2-1. Tokom preispitivanja dokumenata, postalo je očigledno da žalba i ekspertiza stručnjaka za razmatranje pri-

¹⁸ Zvanična internet stranica Tela za razmatranje nabavki (TRN), (<https://OShPrks.gov.net/sq>)

¹⁹ Crna lista (<https://OShPrks.gov.net/sq/Reports/ComplaintByBlackList>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

TRN objavljuje spisak svih subjekata uvršćenih na crnu listu

padaju dvoma potpuno različitim predmetima. Konkretno, razlog za to je taj što žalba koja je izjavljena na predmet 618/22 pripada Skupštini opštine Mališevo, za aktivnost nabavke 62500-22-5914-1-1-1 „Nabavka i sadnja ukrasnog drveća“ dok ekspertiza koju je stručnjak obavio pripada Ministarstvu unutrašnjih poslova, za aktivnost nabavke 214-22-3241-111 (Nabavka ličnih dokumenata i održavanje elektronskih sistema).

U periodu januar-jun 2023. TRN je zacrtao za prioritet da na svojoj internet stranici objavi i odluke o subjektima koji su stavljeni na crnu listu. U odgovoru na zahteve naručilaca, TRN je na crnu listu dodao još pet privrednih subjekata. Od toga je dvoma subjektima zabranio učešće u aktivnostima nabavke u jednogodišnjem periodu, trojici privrednih subjekata zabranjeno učešće u periodu od šest meseci. Ove radnje su preduzete zbog nepoštovanja ili kršenja pravila i propisa javnih nabavki od strane subjekata. Oni služe kao sredstvo odvracanja od pogrešnih praksi u budućnosti i naglašavaju važnost poštovanja pravila nabavke.

Dana 20.10.2022. Opština Priština je u svojstvu naručioca, podnela zahtev TRN-u da se PS „Matkos Pharm Sh.P.K“ stavi na crnu listu zbog dostavljanja lažnih podataka u aktivnosti nabavke „Nabavka medicinske opreme“. TRN je isti zahtev usvojio u skladu sa članom 99, stav 2 ZJN-a²⁰ što je imalo za posledicu da je predmetnom PS-u zabranjeno učešće u aktivnostima javnih nabavki na period od godinu dana²¹, počev od 02.05.2023. do 01.05.2024. Iz istog razloga, TRN je takođe usvojio zahtev naručioca „NH Ibër Lepenci“ za PS „Jakup Nezirri BI-NT Abetarja“, zabranjujući ovom PS-u da učestvuje u aktivnostima javnih nabavki u periodu od godinu dana²², počev od 08.05.2024. Zahtev je usledio nakon što je naručilac tvrdio da je dotični PS dostavio lažne ili falsifikovane dokumente u aktivnosti nabavke „Nabavka kancelarijskog materijala“.

Usled šestomesečne suspenzije u smislu učešća u aktivnostima javnih nabavki²³, TRN je doneo odluku i za subjekte „N.T.P Acvilla“, „N.T.Sh Nazi Travel“ i „N.T.Sh Bedi Com“ na zahtev naručioca „Opština Dragaš“, shodno navodima da su dostavili lažnu ili falsifikovanu dokumentaciju tokom učešća u aktivnosti nabavke „Snabdevanje gorivom (bukovo ili hrastovo drvo). Period suspenzije je počeo od 08.05.2023. do 08.11.2023.

Još jedno pitanje kada je reč o transparentnosti, koje je i dalje problematično, jeste emitovanje sastanaka direktno preko Youtube platforme. Iako se tokom sastanka vodi i pisani zapisnik, privredni subjekat koji je izjavio žalbu ima mogućnost da pogleda sastanak nakon njegovog završetka preko Youtube

Rasprave su emitovane bez tonskog zapisa

20 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 99, stav 2 <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772> (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

21 Odluka TRN-a (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?id=50c7b4d7-03ef-ed11-b5b8-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

22 Odluka TRN-a (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?id=87a71140-1aef-ed11-b5b8-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

23 Odluka TRN-a (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?id=f5e2e716-05ef-ed11-b5b8-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

platforme, međutim moraju podneti pismeni zahtev TRN-u, kako bi dobili link za emitovanje relevantnog sastanka. Međutim, u predmetima 765-816/22 i 31/23, rasprave su snimljene samo sa slikom, bez tona. Ovaj nedostatak tona ugrožava jasnoću i tačnost predloženih informacija. U jednom predmetu, relevantni privredni subjekat - žalilac Rahovica Commerce Komerc Sh.P.k, je zatražio link kako bi u svoje dokaze uvrstio i prenos sastanka²⁴ za aktivnost nabavke „Letnje i zimsko održavanje nacionalnih i regionalnih puteva na Kosovu za 2022, 2023, 2024. i 2025. godinu“ u iznosu od 30,921,000.00 evra. Pristupanjem linku, PS je konstatovao da snimku rasprave nedostaje ton, što ga čini nepotpunim dokazom. Važno je napomenuti da je pristup ovim prenosima moguć samo nakon podnošenja zvaničnog zahteva TRN-u, koji zatim prosleđuje link prenosa. Međutim, obezbeđivanje tona za svaki prenos je od suštinskog značaja da se očuva transparentnost i da se svim zainteresovanim stranama omogući da imaju pristup potpunim i tačnim informacijama tokom procesa odlučivanja. Još jedan suštinski aspekt obezbeđivanja transparentnosti je obezbeđivanje pristupa javnosti raspravama, putem prenosa uživo. Ponovo, TRN je opravdao ovu praksu izražavajući zabrinutost usled potencijalnih zloupotreba od strane trećih strana. Posledično, jedini način za pristup prenosima je podnošenje zvaničnog zahteva TRN-u, nakon čega vam isti prosleđuje link prenosa.

Tokom izveštajnog perioda od januara do juna 2023. godine, bilo je slučajeva da rasprava uopšte nije emitovana zbog tehničkih problema, prema navodima TRN-a. Konkretno, za predmete 166/23 i 153/23 rasprave nisu emitovane na platformi. Međutim, važno je napomenuti da TRN nije postupio isto u svim predmetima u kojima je bilo problema sa uređajem za emitovanje rasprave uživo. Usled problema sa ovim uređajem, TRN je odložio raspravu u predmetu 74/23.

²⁴ Aktivnost nabavke [205-22-3039-2-1-1](https://e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=2382431), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

6. Angažovanje stručnjaka, greške i neadekvatno postupanje u predmetima

Ako TRN konstatuje da je privredni subjekat blagovremeno izjavio žalbu i da ispunjava uslove iz stava 1. člana 111.²⁵ ZJN-a, TRN će odmah pristupiti imenovanju stručnjaka za razmatranje, shodno članu 113 odnosno zakona²⁶.

Prema članu 114. ZJN²⁷, u roku od deset (10) dana od imenovanja, stručnjak za razmatranje je dužan da pregleda dokumentaciju o nabavci naručioca i relevantne beleške. Ako smatra shodnim ili prikladnim, stručnjak može obaviti razgovore sa svakim zvaničnikom, službenikom ili savetnikom naručioca ili podnosioca žalbe. Nakon toga, stručnjak za razmatranje dostavlja komisiji za razmatranje TRN-a, žalioocu i predsedavajućem naručioca sveobuhvatnu pismenu procenu dotične aktivnosti nabavke. Stručnjak za razmatranje igra važnu ulogu u procesu tako što preporučuje neophodne popravne radnje koje naručilac treba da preduzme. Ove radnje mogu uključivati, po potrebi i u zavisnosti od okolnosti: otkazivanje aktivnosti nabavke, dodelu ugovora ili rezultat konkursa za projektovanje, produženje roka, izmenu ili poništenje odluke naručioca ili preduzimanje bilo koje druge mere neophodne za otklanjanje povreda koje je naručilac učinio²⁸.

Dodeljivanje stručnjaka TRN-u obavlja se polu-automatski

Imenovanje stručnjaka za razmatranje u TRN-u je vršeno ručno, do nedavnog integrisanja elektronskog sistema u TRN-u. Sada postoji mehanizam koji automatski generiše preporučena imena tri stručnjaka za svaki predmet koji razmatra komisija za razmatranje. Sa ove liste, uprava TRN-a imenuje najprikladnijeg stručnjaka koji će obaviti potrebnu procenu. Ova digitalna integracija predstavlja pozitivan korak ka pojednostavljenju i povećanju efikasnosti u radu TRN-a.

Angažovanje stručnjaka za razmatranje i dalje zabrinjava, sa nekoliko problema uočenih tokom perioda praćenja. Neki od problema uključuju:

- **Obrada žalbenih navoda:** U nekim slučajevima, stručnjaci za razmatranje nisu obradili sve podnete navode, što je posledično dovelo do delimične procene i potencijalnog nadzora glavnih pitanja.
- **Odstupanje od prvobitnih navoda:** Ponekad su se stručnjaci za razmatranje bavili pitanjima koja nisu navedena u prvobitnoj žalbi, skrećući pažnju sa glavnih problema.

25 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo stav 1. Član 111 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

26 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 113 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

27 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo stav 1. Član 114 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

28 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 114, odgovornosti stručnjaka za razmatranje (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (kome je poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

- **Povlačenje stručnjaka:** Bilo je slučajeva u kojima su se stručnjaci odustali od svoje ekspertize, što je dovelo do prekida i zakašnjenja u razmatranju.
- **Procena uzorka:** Stručnjaci su ponekad imali poteškoća da pravilno procene uzorke PS-a, što može uticati na tačnost njihovih procena i kasnije odluke.

Ova konstantna pitanja iziskuju detaljnu ocenu procesa angažovanja i rada stručnjaka za razmatranje, kako bi se obezbedila veća efikasnost, doslednost i poverenje u procesu odlučivanja TRN-a. U konkretnom predmetu 714/22²⁹ za aktivnost nabavke „Nabavka vakcina“ Agencije za hranu i veterinu (AHV) u vrednosti od 250.000,00 evra, stručnjakinja za razmatranje se suočila sa jednim problematičnim pitanjem. Privredni subjekat (Monuni Sh.P.K.), koji je izjavio žalbu, podneo je zahtev (zahtev br. 3), u kome je istakao da je uspešan ponuđač ponudio drugu vakcinu (morbili) umesto vakcine protiv svinjskog gripa. Stručnjakinja za razmatranje je ovu tvrdnju ocenila opravdanom, iako je bila u prilici da potraži pojašnjenje od nadležnog organa, Agencije za hranu i veterinu (AHV). Uprkos ovoj mogućnosti da dobije dodatna saznanja i utvrdi ove navode, stručnjakinja je žalbu ocenila kao osnovanu, a da nije potražila potrebna pojašnjenja. Takva odluka je izazvala zabrinutost u pogledu celovitosti i tačnosti procesa razmatranja.

U odgovoru komisiji za razmatranje, AHV, Uprava za zdravlje i blagostanje životinja objavila je najnovije informacije o napretku procesa prijavljivanja i izdavanja prijave za stavljanje u promet veterinarskih medicinskih proizvoda koju je AHV izdao 28. juna 2022. godine. Na osnovu njihove procene, tražena vakcina je trebalo da spreči virus oboljenja „Klasična svinjska kuga“. Ova procena je bila u suprotnosti sa mišljenjem veštaka za razmatranje i navodima privrednog subjekta koji je izjavio žalbu, Monuni Sh.P.K, u vezi sa činjenicom da je uspešan ponuđač ponudio različite vakcine. Pojašnjenje AHV-a je podržalo tvrdnju da je prava vakcina zaista korišćena za sprečavanje bolesti klasične svinjske kuge, pobijajući prethodni zaključak stručnjakinje za razmatranje i potvrđujući da aktivnost nabavke odgovara predviđenim zahtevima.

Za aktivnost „Nabavka uniformi za osoblje Kazneno-popravne službe“, kompanija „A&V Collection“ podnela je žalbu TRN-u na rešenje Kazneno-popravne službe Kosova (KPSK). Na raspravi TRN-a od 01. marta 2023. godine stručnjak za razmatranje je protivrečio svojoj ekspertizi. On je priznao da prilikom izrade ekspertize u predmetu 603/22³⁰, uopšte nije analizirao laboratorijske potvrde privrednog subjekta žaliloca. Posledično je ovom prilikom preinačio svoj stav, odbacujući ekspertizu koju je sam podneo. Komisija za razmatranje TRN-a je u ovom slučaju konstatovala da sertifikati koje je izdala sertifikovana laboratorija na osnovu kojih je privredni subjekat žalilac podneo svoju ponudu, nije bila u skladu sa specifikacijama tenderskog dosijea, koje je odredio sam naručilac (Kazneno-popravna služba Kosova). Kazneno-popravna služba Kosova (KPSK) je raspisala aktivnost nabavke za nabavku uniformi za osoblje Kazneno-popravne službe, procenjene vrednosti ugovora od 1,029,460.95 evra³¹. Dati slučaj zapravo najbolje ilustruje koliko je važno da ne samo naručilac već i žalilac³² u propisanom roku dostavi pismene dokaze u prilog svom (ne) slaganju sa mišljenjem stručnjaka za razmatranje. U mnogim slučajevima, obe strane prosto izražavaju svoje neslaganje sa procenom stručnjaka, ne iznoseći nikakve suštinske argumente u prilog svom stavu. Da bi se obezbedio pravičan i transparentan proces ponovnog razmatranja, obezbeđivanje osnovanih dokaza je od suštinskog značaja za strane uključene u spor oko nabavke.

29 Broj odluke 714/22 (<https://oshp.rks-gov.net/sq/ProcurementActivities/Download/48a3fef3-faa2-ed11-b5b4-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

30 Broj odluke 603/22 (<https://oshp.rks-gov.net/sq/ProcurementActivities/Download/51455c19-f5bb-ed11-b5b5-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

31 Broj nabavke 33600-22-5065-1-1-1 (https://e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=2335686), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

32 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 115, stav 2 (<https://gzk.rks.gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

Neophodno je detaljno predočiti pisane argumente, koji potkrepljuju ili osporavaju zaključke stručnjaka za razmatranje. Ovo posebno dobija na važnosti s obzirom na to da komisija za razmatranje ne zakazuje u svakom slučaju raspravu na kojoj su stranke u prilici da iznesu svoje argumente.

Još jedan predmet kojim se TRN pozabavio je aktivnost nabavke za nabavku plastificiranog lepljivog papira (nalepnica) za aluminijumske registarske tablice od strane Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP). Procenjena vrednost predmetnog ugovora iznosila je 384,000.00 evra, dok je žalbu izjavio PS „CETKOS“ L.L.C³³. Privredni subjekat žalilac je eliminisan iz konkursa od strane naručioca sa obrazloženjem da dostavljeni uzorak papira nije ispunjavao tehničke specifikacije.

Po dobijanju žalbe, Komisija za razmatranje TRN-a je angažovala stručnjaka da obavi ekspertizu u datom predmetu.

Tokom rasprave, stručnjak je izjavio da je u vezi sa navodom broj 2, koji se odnosio na žalbu na uzorke papira, tražio nalepnicu od privrednog subjekta, a ne od naručioca. Ovakav pristup je izazvao zabrinutost zbog mogućnosti manipulacije ili predrasuda. Da bi se obezbedio pravičan i transparentan proces procene, stručnjak za razmatranje u trenutku procene uzoraka treba da zatraži od naručioca da dostavi uzorke koje su podneli svi PS-i u fazi prijavljivanja za datu aktivnost nabavke. Ovo bi otklonilo svaku sumnju na zloupotrebu i osiguralo bi da se svi uzorci procene na osnovu istih kriterijuma, bez favorizovanja određenih subjekata.

Tokom perioda praćenja januar-jun 2023. godine, TRN beleži nekolicinu slučajeva u kojima je komisija za razmatranje odbila ekspertizu angažovanih stručnjaka, nastupajući sa posebnim odlukama. Ovi slučajevi uključuju predmete 655/22, 678/22, 695/22, 696/22, 701/22, 789/22, 17/23 i 20/23 u kojima je komisija za razmatranje TRN-a odbacila nalaze stručnjaka.

Jedan takav slučaj uključuje aktivnost nabavke „Nabavka lekova sa esencijalne liste za potrebe UKBSK-a“ koju je raspisala Univerzitetska kliničko-bolnička služba Kosova - Lot 1, procenjene vrednosti od 207,000.00 evra. U ovom slučaju, komisija za razmatranje je odbacila ekspertizu dva stručnjaka. Iako je komisija za razmatranje prihvatila nalaze stručnjaka, ona se nije usaglasila sa preporukom da se cela aktivnost otkáže³⁴. Komisija za razmatranje je ukazala na osetljivu prirodu ove aktivnosti nabavke, na osnovu dopisa naručioca upućenim TRN-u, ukazujući na hitnu potrebu za nabavkom proizvoda „Fentanyl“, koji je od vitalnog značaja za funkcionisanje operacionih sala.“

Vredi napomenuti da je, uprkos dopisima naručioca, TRN-u trebalo 56 dana da donese odluku o ovom predmetu, nakon što je subjekat Liri-Med izjavio svoju žalbu. Ovo zakašnjenje moglo je imati teške implikacije, s obzirom na važnost blagovremenih medicinskih zaliha u zdravstvenim sredinama koje su od vitalne važnosti za zdravstvenu zaštitu.

U
51
slučaju,
odluke TRN-a
su odstupale
od preporuka
stručnjaka.

33 Broj odluke 91/23 (<https://oshp.rks.gov.net/sq/ProcurementActivities/Download/f75e57ad-c8f0-ed11-b5b8-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

34 Broj odluke 20/23 (<https://oshp.rks.gov.net/sq/ProcurementActivities/Download/97f51de0-7bc1-ed11-b5b5-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2023)

Zaključak

GLAVNI PROBLEMI SA KOJIMA SE TRN I DALJE SUSREĆE SU:

Zakašnjenja u odlučivanju

Prekoračenje zakonskog roka za objavljivanje odluka i dalje predstavlja jedan od glavnih problema TRN-a. Ovaj problem ne samo da utiče na efikasnost i delotvornost procesa javnih nabavki, već i podriva poverenje zainteresovanih strana u sposobnost TRN-a da reši žalbe blagovremeno i pravično.

Jedna od glavnih posledica ovih kašnjenja je odugovlačenje aktivnosti javnih nabavki. Svaki put kada se žalba ne reši odmah i odluke nisu objavljene u propisanom roku, remeti se tok procesa nabavke. Neizvesnost sa kojom se suočavaju sve uključene strane, uključujući naručioce i PS, može dovesti do kašnjenja projekata, finansijskih poteškoća i izgubljenih prilika za ekonomski razvoj.

Zakašnjenja mogu biti posebno štetna u slučajevima kada aktivnosti nabavke imaju sezonske ili vremenski osetljive implikacije. Na primer, tenderi koji se odnose na zimsko ili letnje održavanje puteva, ili nabavku robe za određene događaje, mogu imati ograničene mogućnosti. Kada odluke kasne, svrha ovih aktivnosti može zastareti ili izgubiti na svojoj važnosti, što negativno utiče na efikasnost i ekonomičnost projekata.

Štaviše, prekoračenje zakonskog roka utiče na integritet i ugled TRN-a kao nezavisnog i nepristrasnog tela odgovornog za rešavanje sporova na polju nabavke. Zainteresovane strane, uključujući PS, naručioca i širu javnost, mogu TRN sagledati kao instituciju koja je neefikasna ili nesposobna da ispuni svoj mandat, što dovodi do nedostatka poverenja u ovu instituciju.

Nedoslednost odluka

Nedoslednost u odlukama i dalje predstavlja značajan izazov za TRN i njene implikacije prevazilaze sferu PS-a. Ovo pitanje ima dubok uticaj na kredibilitet TRN-a kao institucije odgovorne za razmatranje žalbi na polju javnih nabavki. Nedoslednost odluka izaziva zabrinutost u pogledu pravičnosti i nepristrasnosti procesa razmatranja.

Za PS-e, suočavanje sa nepredvidivim i različitim rezultatima može dovesti do neizvesnosti i razočaranja. Nedostatak jasnoće u odlukama TRN-a otežava subjektima da razumeju kriterijume koji se koriste za procenu njihovih žalbi. Ova neizvesnost može obeshrabriti PS-e da se izjave legitimne žalbe, imajući u vidu da proces mogu sagledati kao uzaludan ili jednostran.

Štaviše, nepoklapanje podriva poverenje javnosti u sposobnost TRN-a da podrži principe transparentnosti i odgovornosti u javnim nabavkama. Percepcija pristrasnosti ili proizvoljnog odlučivanja može poljuljati poverenje građana u integritet sistema nabavki, koji je od suštinskog značaja za promovisanje pravične konkurencije i da se obezbedi da se novac poreskih obveznika koristi delotvorno.

Angažovanje stručnjaka

Delotvorno funkcionisanje TRN-a u velikoj meri se oslanja na stručnost njegovih stručnjaka za razmatranje, posebno u specijalizovanim oblastima kao što su IT i medicina. Da bi se osiguralo da TRN može precizno i vešto da razmotri kompleksne i tehničke žalbe, od suštinskog je značaja da se pozabavi pitanjem angažovanja stručnjaka i širenjem stručnosti.

Nedostatak transparentnosti

Transparentnost u radu TRN-a iziskuje poboljšanja. Ovo uključuje emitovanje svih rasprava na internetu, održavanje linkova za javni pristup, objavljivanje žalbi i odluka u čitljivom formatu na zvaničnoj internet stranici i obezbeđivanje odgovarajuće dokumentacije.

Preporuke

SHODNO NALAZIMA IZ OVOG IZVEŠTAJA, D+ PREPORUČUJE SLEDEĆE ZA POBOLJŠANJE UČINKA TRN-A:

1

Poboljšanje baze podataka:

TRN treba da da prioritet angažovanju jednog IT stručnjaka koji će unaprediti njegovu bazu podataka. Ovo poboljšanje ima za cilj da pojednostavi pretragu odluka o konkretnim pitanjima i da promoviše dosledno odlučivanje. Jaka IT infrastruktura će učiniti optimalnim upravljanje predmetima, obezbediti bezbedno čuvanje i preuzimanje dokumenata i na kraju će podići standarde transparentnosti TRN-a, pristupa podacima, posledično dovodeći do bolje transparentnosti i jednostavnijeg rada.

2

Objavljivanje očekivanih odluka:

Sastaviti listu uobičajenih zahteva PS-a i proaktivno objavljivati očekivane odluke po ovim zahtevima. Ovo će PS-u pružiti napredno znanje i potencijalno će smanjiti broj žalbi. TRN treba da radi na uspostavljanju dobro definisanih i jednoobraznih kriterijuma za odlučivanje u različitim predmetima. Ova standardizacija će pojednostaviti proces, promovisati održiviji pristup u odlučivanju i obezbediti pravičnost u rešavanju pristiglih žalbi.

3

Automatizovan izbor stručnjaka:

Modifikovati sistem tako da generiše ime jednog stručnjaka umesto da ponudi tri preporuke. Ovakvo rešenje će povećati transparentnost i izbeći favorizovanje. S obzirom na to da se TRN u velikoj meri oslanja na stručnost stručnjaka, ovo rešenje je tim važnije.

4

Vrednovanje rada stručnjaka:

Redovno vrednovati rad i kvalitet rada stručnjaka kako bi se osigurao profesionalizam i nepristrasnost, posebno u slučajevima neadekvatnog učinka. TRN treba da da prioritet angažovanju stručnjaka, posebno u oblasti IT i medicinskih uređaja, kako bi se pozabavili predmetima sa najvećom mogućom tačnošću i efikasnošću. Sprovođenje programa obuke i mogućnosti stručnog usavršavanja može povećati nivo stručnosti unutar TRN-a i obezbediti bolju doslednost. Sem toga, kontinuirani rad sa zainteresovanim stranama, uključujući PS, naručioce i organizacije građanskog društva, može unaprediti transparentnost i prikupiti relevantne povratne informacije za bolje funkcionisanje TRN-a.

5

Otklanjanje prakse „delimično osnovane žalbe“:

Podstaći stručnjake za razmatranje da ne klasifikuju predmete kao delimično osnovane, imajući u vidu da ova praksa otežava proces odlučivanja u samoj komisiji za razmatranje.

6

Objavlivanje novčanih kazni izrečenih naručiocima:

TRN treba da objavi spisak naručilaca koji su novčano kažnjeni zbog nepoštovanja odluka TRN-a. Ova mera bi obeshrabrila buduća kršenja.

7

Pristup dokumentima:

Čuvati sva osnovna dokumenta, uključujući odluke, žalbe i izveštaje stručnjaka, u elektronskom formatu koji je čitljiv (kompjuterski čitljiv) radi prikladnog javnog pristupa. Ovaj korak će povećati transparentnost i odgovornost. Sem toga, objavljivanje sveobuhvatnih godišnjih izveštaja koji sadrže informacije o naručiocima koji nisu poštovali odluke TRN-a, učinak, statistike o preostalim predmetima, novim predmetima i njihovim rezultatima, omogućiće zainteresovanim stranama da procene efektivnost i delotvornost TRN-a.

8

Mere transparentnosti:

Sve rasprave treba prenositi uživo, u svakom trenutku moraju biti pristupačni linkovi održanih rasprava, žalbe i odluke treba da budu objavljene u jasnom i čitljivom formatu na zvaničnoj internet stranici, imajući u vidu da će ovo povećati transparentnost i pristup javnosti postupcima TRN-a.

Primenom ovih preporuka, TRN može da poveća svoju transparentnost, kredibilitet i delotvornost u rešavanju žalbi u vezi sa javnim nabavkama, što će u konačnici doprineti odgovornijem i efikasnijem sistemu javnih nabavki na Kosovu.

